

סוד הצחוק בישראל

בראשית יח' - ויאמרו אליו איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל. ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך ושרה שמעת פתח האהל והוא אחריו. ואברהם ושרה זקנים באים בימים.. **ותצחק** שרה בקרבה לאמר אחרי בלתי היתה לי עדנה ואדני זקן. ויאמר ד' אל אברהם למה זה **צחקה** שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי. היפלא מד' דבר.. ותכחש שרה לאמר **לא צחקתי** כי יראה ויאמר לא כי **צחקת**.

רמב"ן - אני תמה בנביאה הצדקת איך תכחש?.. וגם למה לא האמינה לדברי מלאכי אלוקים? והנראה בעיני כי המלאכים האלה הנראים כאנשים באו אל אברהם, והוא **בחכמתו הכיר בהם**, ובשר אותם.. ולשרה בן, ושרה שומעת, ולא ידעה כי מלאכי עליון הם.. ואולי לא ראתה אותם כלל.. והקב"ה האשים אותה.. למה היה הדבר נמנע בעיניה? וראוי לה שתאמין, או שתאמר אמן כן יעשה ה'. והנה אברהם אמר אליה למה צחקת.. ולא פירש.. כי השם גילה אליו סודה, והיא מפני יראתו של אברהם תכחש, כי חשבה שאברהם בהכרת פניה יאמר כן.. והוא אמר לא כי צחקת, אז הבינה כי בנבואה נאמר לו כן, ושתקה ולא ענתה אותו דבר.

בראשית יח', ב' - וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם.. ויאמר.. יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם **והשענו תחת העץ**..

רש"י - תחת העץ - תחת האילן. **רד"ק -** תחת העץ - לצל העץ..

זוהר וירא קב: - ובהוא אילנא הוה ידע מאן דאתאחיד ביה בקב"ה ומאן דאתאחיד בע"ז, מאן דאתאחיד בקב"ה אילנא הוה פריש ענפיו וחפי על רישיה ועביד עליה צלא יאה ומאן דאתאחיד בסטרא דע"ז ההוא אילנא הוה אסתלק וענפיו הוו סליקין לעילא, כדין הוו ידע אברהם ואזהיר ליה ולא אעדי מתמן עד דאתאחיד במהימנותא דקב"ה.

אור החיים הקדוש - וישענו תחת העץ שהיא התורה שנקראת עץ חיים, ולזה אמר העץ בה"א הידיעה. **כלי יקר -** היה לו לומר והשענו בעץ? אלא שרצה לומר בואו חסו בצל ש-די כמו שפירש רש"י על פסוק סר צילם היינו צלו של הקב"ה. וכן יש מפרשים על דרך הקבלה שמאמר היש בה עץ אם אין, דומה למה שנאמר היש ה' בקרבינו אם אין. כך אמר להם השענו לכם תחת העץ העושה צל ורמז לצל האמיתי אשר בצילו יחיו כל הנמצאים.. (רד"ק)

בראשית יז' - ויאמר אלוקים אל אברהם שרי אשתך.. נתתי ממנה לך בן.. ויפל אברהם על פניו ויצחק ויאמר בלבו הלבן מאה שנה יולד ואם שרה הבת תשעים שנה תלד. ויאמר אברהם אל האלוקים לו ישמעאל יחיה לפניך. **רש"י -** הלואי שיחיה ישמעאל, איני כדאי לקבל מתן שכר כזה.. יחיה לפניך - יחיה ביראתך.. **רמב"ן -** כאשר נאמר לו כי משרה יוליד, והבין כי הוא היורש, פחד פן ימות ישמעאל.. **מלבי"ם -** חשב אברהם בלבו, אחר שהוא נס שלא כדרך הטבע וה' לא יעשה נס לבטלה.. על כרחך שידוע ה' שישמעאל עתיד למות או שיהיה רשע.. ולכן מוכרח לנוסס נסים גדולים כאלה כדי לקיים הבטחתו, וע"כ בקש לו ישמעאל יחיה ולא ימות וגם שיהיה לפניך צדיק ולא רשע.. **בראשית שם -** ויאמר אלוקים אבל שרה אשתך ילדת לך בן וקראת את שמו יצחק והקמתי את בריתי אתו לברית עולם לזרעו אחריו. ולישמעאל שמעתיך הנה ברכתי אתו והפריתי אתו והרביתי אתו במאד מאד.. ואת בריתי אקים את יצחק אשר תלד לך שרה.. **רש"י -** זה תירגם אנקלוס וחד, לשון שמחה, ושל שרה לשון מחור. למדת שאברהם האמין ושמח, ושרה לא האמינה ולגלגה. וזהו שהקפיד הקב"ה על שרה ולא הקפיד על אברהם.

בראשית כא' - ותאמר שרה צחוק עשה לי אלוקים כל השמע יצחק לי.

רשב"ם - צחוק - שמחה של תמהון (לא הגיוני). בראשית יט' - ..ויהי כמצחק בעיני חתניו. בראשית כא' - ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק. ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק. רש"י - לשון עבודה זרה, כמו שנאמר (שמות לב) ויקומו לצחק. ד"א לשון גילוי עריות, כמה דתימא (להלן לט) לצחק בי. ד"א לשון רציחה כמו (ש"ב ב) יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו וגו'. ספורנו - מלעיג על המשתה שנעשה בבית אברהם, באמרו שנתעברה מאבימלך..

ישעיהו נ"י - מי בכם ירא ד' שמע בקול עבדו אשר הלך חשכים ואין נגה לו יבטח בשם ד' וישען באלוקיו. רש"י - אשר הלך חשכים - אפי' צרה באה עליו יבטח בשם ה' כי הוא יצילהו. מלבי"ם - יען שהדור ההוא לא היו מאמינים בדברי הנביא ובאו כנגדו בטענות וזוהרים. ישעיהו נא' א' - שמעו אלי רדפי צדק מבקשי ד' הביטו אל צור חצבתם ואל מקבת בור נקרתם. הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם כי אחד קראתיו ואברכהו וארבהו. רד"ק - פ"י אצ"ל בעבור כי בזמן שנאשו שניהם מהיות להם בן לעת זקנתם אז פקדתי ונתתי להם בן, כן ישראל אחר שיארך גלותם מאד עד שיהיו נואשים מן הגאולה אז יפקדם האל ויוציאם מן הגלות. מלבי"ם - הביטו אל אברהם אביכם. כמו שהוא היה יחיד ועמד נגד תועים רבים כן תהיו אתם.. הביטו אל שרה תחוללכם. כי שרה היתה ראויה להיות עקרה בטבעה וילדה בנים נגד הטבע, כן אתם הגם שמצד הטבע א"א שתשיבו העכו"ם אל האמונה, יהיה זה כנגד הטבע.

תהלים ב' - למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק. יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על ד' ועל משיחו. ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבתימו. יושב בשמים יצחק ד' ילעג למו.. ואני נסכתי מלכי על ציון הר קדשי.

שמואל א' י' - ..ומצאת שני אנשים עם קברת רחל בגבול בנימן בצלצח.. רש"י - צלצח צל לצח של הקדוש ברוך הוא שהוא צח ואדום והיא ירושלים. שיר השירים ה' - דודי צח ואדום.. שה"ש רבה ה' - אומות העולם אומרים לישראל מה דורך מדוד.. ישראל אומרים להם דודי צח ואדום, צח לי בארץ מצרים.. ואדום למצרים.. צח לי בים.. ואדום לי בים.. צח לי בעוה"ב, ואדום לי בעולם הזה, רבי לוי בר חייטא אמר בה תלת, צח לי בשבת, ואדום לי כל ימי השבת, צח לי בראש השנה, ואדום לי כל ימות השנה, צח לי בעולם הזה, ואדום לי בעולם הבא.

ראש מילין אות ק' - ..תכונת החיקוי, הנטיה של ההתיצבות בתואר המעמד המושג ממעל להגבול המוגבל של היש המפורט הנערך בערכיו המיוחדים.. החיקוי הטוב המשכלל את הישות הוא מקור הפאר וההתהדרות, המעלה את כל שפל אל רום, מכון המנהגים הטובים והקבלות היקרות שהן הולכות משרים וקולעות אל מטרת רוממות צביונו.. והקופיות הקדושה המעולה ומפליאה, מתחילה מהתנסחות שבלונית, ועולה ובאה, מתגדלת ומתרוממת עד לכדי חידור פנימי פנימיות, מקור קודש קדשים..

זכריה ד' י' - כי מי בז ליום קטנות.. רש"י - כי מי בז ליום שיוסד הבית אשר הוקטן בעיניהם.. סוטה מח: - דאמר ר' אלעזר מאי דכתיב כי מי בז.. מי גרם לצדיקים שיתבזזו שולחן לעתיד לבא, קטנות שהיה בהן שלא האמינו בהקב"ה. רש"י קטנות - קטנות אמנה.

מאמרי הראי"ה עמ' 483 - וח"ו לומר שצדיקים הם קטני אמנה, אבל לצערנו דוקא על החזון של ישועת ישראל בשיבת שבותם לארצנו הקדושה.. אמונה זו לדאבון לבבנו היתה מצומצמת דוקא.. אצל החלק הרחב של כשרי ישראל..

שבוע טוב ומבורך!